

Наталя Твердохлєбова, Наталія Мовмига,

Наталія Євтушенко, Євгеній Семенов

N. Tverdokhlebova, N. Movmiga,

N. Evtushenko, E. Semenov

**Актуальність використання соціальних сервісів викладачем вищої
школи**

Relevance of using social service high school teacher

Анотація. Проведений аналіз дослідження соціальних сервісів, на базі яких створюється персональне навчальне середовище освітянина. Виділені соціальні сервіси, програми, інструменти Інтернет, за допомогою яких забезпечуються комфортні умови для здійснення професійної діяльності викладача, а саме: пошук джерел інформації, створення, редагування, зберігання, подача навчальних матеріалів, їх розповсюдження, публікація в мережі, інформаційне забезпечення навчального процесу.

Ключові слова: персональне навчальне середовище, соціальні сервіси, хмарні технології, куратор змісту, інформаційний аналітик.

Аннотация. Проведен анализ исследования социальных сервисов, на базе которых создается персональная учебная среда педагога. Предложены социальные сервисы, программы, инструменты Интернет, с помощью которых обеспечиваются комфортные условия для осуществления профессиональной деятельности преподавателя, а именно: поиск источников информации, создание, редактирование, хранение, подача учебных материалов, их распространение, публикация в сети, информационное обеспечение учебного процесса.

Ключевые слова: персональная учебная среда, социальные сервисы, облачные технологии, куратор содержания, информационный аналитик.

Annotation. The article analyzes the research of social services, on the basis of which creates a personalized learning environment for the teacher. The task of the modern teacher-tutor - not only to give the student knowledge in accordance with the approved curriculum, but also to provide him vital skills information, the ability to communicate effectively with colleagues, including through the Internet, and continuously develop and study independently. Content management skills are useful in education - to provide professional, pedagogical and technological activity of the teacher. Offered social services, programs, internet tools with which provided favorable conditions for the exercise of professional activity of the teacher, namely the search for sources of information, creation, editing, storage, supply of teaching materials, their distribution and publication on the web, information support of the educational

process.

Keywords: personal learning environment, social services, cloud-based technology, content curator, information analyst.

Актуальність. Сучасні роботодавці висувають нові вимоги до випускників вузів. Це не стільки наявність певного рівня освіти (диплом), скільки володіння тими чи іншими компетенціями та вміннями. Це добре знають і розуміють студенти старших курсів вищих навчальних закладів. Тому на сьогодні одним з головних завдань освіти є підготовка майбутнього фахівця-професіонала, здатного до самостійного активного пошуку ефективних шляхів виконання певної діяльності.

Комп'ютерні технології все ширше використовуються студентами, а більшість викладачів не встигають опановувати новими інструментами мережі. Для того, щоб випускати фахівців, готових гідно пройти співбесіду і знайти роботу до душі, викладачі повинні самі постійно навчатися, удосконалювати способи доставки і подачі студенту необхідної та актуальної інформації, комплексу актуальних практичних вмінь та навичок. Щоб іти в ногу з часом і технологіями, встигати за стрімким оновленням інформації і знань, педагогу необхідно не тільки підвищувати свою кваліфікацію в професійному плані протягом усього життя, а й розвивати власне персональне навчальне середовище.

Виклад основного матеріалу. Інструменти соціальних сервісів дозволяють викладачу формувати *персональне навчальне середовище* (ПНС) – засіб створення персональної навчальної мережі для виконання власної діяльності та взаємодії з колегами, партнерами, студентами. Це істотно розширює коло спілкування, дає можливість отримувати набагато більше професійних знань, тим самим розширюються можливості підвищення кваліфікації викладачів.

Персональне навчальне середовище викладача – це сукупність соціальних сервісів, програм, інструментів Інтернет, на засадах яких забезпечуються комфортні умови для здійснення професійної діяльності.

В 1995 році американські вчені запропонували концепцію нової парадигми освіти, яка сприяє переходу від навчання до активного самонавчання [1].

Персональне навчальне середовище є концепцією нового підходу до організації навчання, основою на використанні web 2.0 і соціальних мереж. Дана тенденція вимагає активної участі особистості в організації власного навчання: самостійне управління змістом, процесом і контролем – визначення інструментів і потоків даних, які є інформативними [2].

Основні дослідження щодо проблеми формування навчального середовища переважно ведуться західними вченими. Нове покоління людей, що народилися в епоху Інтернету, активно працює з великою кількістю джерел інформації одночасно, потребує постійного зв'язку і реакції на свої дії з боку інших осіб, створює свої власні джерела інформації й переробляє існуючі мережеві джерела [3–5].

Користувач, використовуючи ПНС, створює свою персональну мережу, вузлами якої можуть бути люди, інформаційні матеріали мережі, інформаційні матеріали. [6]. Під впливом нових засобів відбувається перехід від портфолію до особистого навчального простору, який може бути організований на базі цілої низки соціальних сервісів.

При організації навчання викладачів необхідно враховувати такі їх особливості: практична спрямованість навчання, прагнення до застосування отриманих знань, умінь і навичок; потреба в самостійності; усвідомлене ставлення до навчального процесу; наявність життєвого досвіду; вплив на процес навчання професійних, соціальних, побутових факторів [7].

Опанування соціальними сервісами дозволяє викладачу формувати персональне навчальне середовище (ПНС) – створення персональної навчальної мережі для виконання власної діяльності та взаємодії з колегами, партнерами, студентами. Це істотно розширює коло спілкування, дає можливість отримувати набагато більше професійних

знань, тим самим розширюються можливості підвищення кваліфікації викладачів і формування компонентів їх педагогічної культури.

Але більшість інструментів та сервісів Інтернет не створюються спеціально для освітнього процесу, а тому вони можуть використовуватися викладачем вибірково в залежності від його спеціалізації.

Мета дослідження: через призму навчального процесу в дистанційному курсі «Куратор змісту (інформаційний аналітик)» висвітлити підходи до застосування викладачами вищої школи деяких соціальних сервісів, програм, інструментів Інтернет, які сприяють формуванню їх персонального навчального середовища.

Для досягнення поставленої мети вирішувалися наступні **задачі**: – зареєструватися та пройти навчання в дистанційному курсі «Куратор змісту (інформаційний аналітик)»; оволодіти навичками роботи із запропонованими тьюторами соціальними сервісами, програмами, інструментами, які допомагають викладачу ефективно працювати з інформацією в мережі Інтернет.

Дослідження проводили в процесі навчання в дистанційному курсі «Куратор змісту (інформаційний аналітик)», який був створений співробітниками Проблемної лабораторії дистанційної освіти Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут».

Курс тривав вісім навчальних тижнів. Мета курсу – навчити учасників навчання шукати, систематизувати, аналізувати інформацію з мережі Інтернет в рамках певної тематики, а також створювати на цій основі власну інформацію і представляти результати цієї роботи колегам.

Протягом навчання в курсі учасникам необхідно опанувати вміннями із запропонованими тьюторами соціальними сервісами та інструментами Інтернет. Розкриємо сутність практичних завдань дистанційного курсу з точки зору його учасника – викладача вищої школи.

1. Одним із завдань курсу було заповнення анкети «Ваш рівень

інформаційної культури». В контексті нашого дослідження інформаційна культура відображає досягнуті викладачем рівні організації інформаційних процесів та ефективності створення, збирання, зберігання, опрацювання, подання і використання інформації, що забезпечують ефективне здійснення професійної діяльності. В анкетуванні прийняли участь 51 учасник. Результати анкетування представлені у табл. 1.

Таблиця 1.

Аналіз вмінь працювати з інформацією

Питання анкети	Так, %	Частково, %	Ні, %
1. Я можу знайти потрібну мені інформацію в усіх існуючих джерелах.	55	45	-
2. Я вмію відбирати та оцінювати інформацію.	70	30	-
3. Я вмію перевіряти достовірність інформації.	51	45	-
4. Я вмію переробляти інформацію і створювати якісно нову.	43	55	2
5. Я вмію організовувати зберігання знайденої інформації для подальшого використання.	80	20	-
6. Я вмію контролювати свій час.	30	63	7
7. Я використовую соціальні мережі.	57	35	8
8. Я володію навичками швидкочитання.	12	49	39
9. Знання іноземної мови.	49% - «Знаю одну, але погано»; 14% - «Знаю одну на відмінно»; 29% - «Знаю дві мови»; 8% - «Знаю більше двох».		

Аналіз результатів анкетування показав, що важливим для освітян вмінням є *переробка інформації і створення якісно нової*. Серед тих опитуваних, хто володіє цим вмінням досконало (на їхню думку) вміють:

95% – організовувати зберігання інформації для подальшого використання;

68% – здійснювати пошук інформації в усіх можливих джерелах;

82% – відбирати й оцінювати її;

63% – перевіряти інформацію на достовірність;

55% – використовують соціальні мережі;

45% – володіють двома і більше іноземними мовами;

27% – володіють навичками скорочитання.

З тих, хто досконало володіє навичками пошуку інформації в усіх доступних джерелах вміють:

93% – організовувати зберігання інформації для подальшого використання;

86% – відбирати й оцінювати інформацію;

57% – перевіряти інформацію на достовірність;

54% – переробляти інформацію і створювати нову;

29% – контролювати свій час;

60% – використовують соціальні мережі;

40% – володіють двома і більше іноземними мовами;

7% – володіють навичками скорочитання.

Цікавим є те, що з тих учасників, хто *знає більше двох іноземних мов*: тільки 25% вміють здійснювати пошук необхідної інформації в усіх існуючих джерелах, відбирати і оцінювати знайдену інформацію, переробляти її і створювати нову, контролюючи власний час.

2. Одним із завдань дистанційного курсу «Куратор змісту (інформаційний аналітик)» було створення власного тематичного блога для подальшої публікації в ньому власних результатів навчальних досягнень. Блог – один із зручних способів розміщення, пошуку і оперативного обміну інформацією. Для викладацької діяльності особистий професійний блог виступає принципово новим інструментом організації навчання. Можна виділити наступні переваги освітнього блога

[8]:

- публікації опитувальників, тестів, презентацій;
- розміщення навчальних відеофільмів з лекціями для перегляду;
- повідомлення про найближчі події, розміщення рекомендації та порад для студентів;
- обмін корисними посиланнями на ресурси Інтернет;
- обмін гаджетами з різними функціями (наприклад, інтерактивна таблиця Менделєєва, онлайн-калькулятор і т.і.);
- підтримка блогів колег, що сприяє створенню професійного мережевого викладацького співтовариства тощо.

Відмінності блога від традиційного щоденника обумовлюються середовищем: блоги зазвичай публічні і передбачають перегляд інформації сторонніми читачами, які можуть залишати свої коментарі щодо змісту. В даний час особливість блогів полягає не тільки в структурі записів, але і в простоті додавання нових записів.

3. Опанування навичками роботи в Твітері. Твіттер – інструмент для відбору інформації через слідкування за відомими кураторами змісту та фахівцями конкретної предметної області. Це постійний анонс інформації в реальному часі, у будь-якій області і напрямі, ефективна система встановлення контактів.

В Твіттері учасники дають посилання, проводять опитування, розміщують оголошення, читають блоги відомих людей тощо.

4. Створення щоденної (щотижневої) тематичної газети за допомогою сервіса Paper.li. Сервіс являє собою агрегатор новин, автоматизований збір інформації. Необхідно тільки один раз задати відповідну тематику за допомогою хештегів, і сервіс автоматично шукає, систематизує і створює добірку матеріалів у газетному форматі.

За допомогою Paper.li викладач може підтримувати трансляцію контенту з Twitter, Facebook, Google+ і будь-якого іншого джерела (за допомогою букмарклета). На основі хештегів і посилань сервіс Paper.li

розбиває всі записи за категоріями, наприклад, Technology, Art & Entertainment, Stories тощо. Крім того, окремі блоки представлені в розділах Media, Photos, Business.

5. Створення аккаунта в DIIIGO <https://www.diigo.com/>. Сервіс зручний для систематизації інформації, збереження веб-сторінок у вигляді закладок.

Аккаунт DIIIGO можна пов'язати з аккаунтом Twitter (обрані в Twitter твіти зберігаються в DIIIGO). Викладач має можливість писати коментарі до ресурсів, створювати список тегів, включати автоматичний подвійний пошук результатів не тільки в Google, а й у власній бібліотеці по окремим тегам, ділитися закладками в соціальних мережах, додавати стікери на сторінку при спільній роботі. Таким чином створюється міні-соціальна мережа закладок.

7. Набуття навичок роботи з хмарним сервісом Evernote. Сервіс дозволяє викладачу створювати блокноти з нотатками різного характеру: записки, аудіо, фото, нагадування, цитати – будь-яку інформацію для їх подальшого перегляду і редагування.

За рахунок реалізації хмарних технологій, де б користувач не створював замітку – на комп'ютері, ноутбучі, смартфоні, планшеті, доступ до неї буде завжди на всіх пристроях, «прив'язаних» до аккаунту Evernote (при наявності доступу до мережі Інтернет). Цікавим є те, що за допомогою додатка Web Clipper можна зберігати у веб-версії Evernote фрагменти тексту, всю статтю, сторінку цілком, робити закладку або знімок екрана; а додаток Evernote Clearly дозволяє читати великі статті в Інтернеті без реклами, панелі навігації та інших зайвих елементів.

8. Корисним для викладацької діяльності є сервіс Symbaloo, який дозволяє створювати особистий робочий стіл прямо в Інтернеті. Крім корисних закладок на сервіси, викладачу можна зробити власний каталог контактної інформації, а також колекцію тематичних Інтернет-ресурсів. Symbaloo – агрегатор інформаційних потоків куратора змісту.

9. Pinterest – цікавий фотохостинг, що дозволяє викладачу додавати в режимі онлайн зображення, рисунки, фотографії, розміщувати їх в тематичні колекції, а також ділитися ними з іншими користувачами.

10. Дуже часто у викладача виникає необхідність перевірити інформаційний матеріал на достовірність та унікальність. Це можна зробити за допомогою спеціальних інструментів Text.ru та Findcopy.ru (<http://text.ru/>, <http://findcopy.ru/>).

При оцінці надійності ресурсу потрібно враховувати наявність адреси ресурсу, вказівки контактних даних авторів, мету створення ресурсу, актуальність даних, джерела інформації.

11. Для аналізу фотографій корисними є сервіси:

- Findexif (<http://www.findexif.com/>) – дозволяє отримати відомості про дату створення фото, параметри зображення, для деяких фото можна визначити місце зйомки;

- Fotoforensics (<http://fotoforensics.com/>) – сервіс, що дозволяє виявити області на фотографії, які були відредаговані;

- сервіс TinEye (<https://www.tineye.com>) – зворотний пошук зображень, призначений для пошуку копій зображень в Інтернеті. Сюди можна завантажити фото, щоб знайти його оригінальне джерело і дізнатися, в яких джерелах воно публікувалося.

12. Web-сервіс Mindmeister являє собою програму, що дає змогу викладачу візуалізувати своє мислення за допомогою методу інтелект-карти – діаграми зв'язків, що використовуються для створення, візуалізації, структуризації та класифікації ідей, а також як засіб для навчання, організації, вирішення завдань, прийняття рішень, а також при написанні наукових робіт.

Викладач у своїй професійній діяльності може також використовувати:

- інструменти Інтернет для проведення вебінарів, конференцій, наприклад Wiziq (<http://www.wiziq.com/>)

- соціальні мережі і системи соціальних презентацій (Facebook, MySpace, V Kontakte, Odnoklassniki.ru);
- спільноти фахівців, наприклад LinkedIn (<https://www.linkedin.com/>), асоціація e-Learning фахівців (<http://www.elearningpro.ru/>);
- інструменти для створення і розміщення відеоматеріалів (<http://screenr.com>, <https://www.youtube.com/>).

Таким чином, за підсумками навчання в дистанційному курсі викладач оволодіває вміннями:

- формувати пошукові запити в мережі Інтернет;
- використовувати в роботі різні методи пошуку, систематизації та подання цифрової інформації;
- використовувати для пошуку, аналізу та систематизації інформації різні безкоштовні онлайн сервіси;
- використовувати для пошуку інформації портали відкритих освітніх ресурсів, бібліотечні пошукові системи, репозиторії відкритих публікацій;
- оцінювати достовірність знайденої в мережі Інтернет інформації;
- дотримуватися авторських прав інших учасників Інтернет спільноти, ліцензувати власні матеріали за допомогою відкритих ліцензій Creative Commons;
- створювати особисті акаунти в найбільш популярних соціальних мережах і використовувати їх можливості для пошуку, аналізу та систематизації інформації в рамках певної тематики.

Отже, учасник курсу засвоює такі функції куратора змісту [9]:

- Пошукова функція: визначення місця пошуку інформації, добір необхідних інструментів пошуку інформації, пошук інформації в різних джерелах, середовищах, базах.
- Аналітична функція: аналіз матеріалів, вибір релевантного; перевірка матеріалу на достовірність та дотримання авторських прав.

- Функція агрегації – публікації: класифікація матеріала за певними параметрами, розміщення його у визначених базах, на сайтах, платформах, а також поширення в соціальних мережах.
- Творча функція: реферування та коментування отриманого матеріалу, доповнення вихідного матеріалу своїми напрацюваннями, створення на базі знайденої інформації нового контенту.
- Розвиваюча функція: додаткові посилання до представленого матеріалу, пропозиції шляхів розвитку курування за даним матеріалом, рекомендації до підключення в мережу інших людей (кураторів).
- Дослідницька функція: дослідження роботи інших кураторів, вчених, користувачів мережі, включення їх напрацювань у свою діяльність, підключення нових вузлів в свою персональну навчальну мережу, дослідження можливості нових інструментів курування змісту і застосування їх у роботі.

Висновки. Отже, останнім часом чимало викладачів беруть на себе відповідальність не тільки за набуття нових знань та навичок, але й за свій безперервний професійний розвиток, використовуючи для власної професійної діяльності соціальні сервіси.

На сьогодні викладачу не обійтися без професійного зростання в освоєнні інформаційно-комунікаційних, хмарних технологій, різноманітних соціальних сервісів, інструментів Інтернет і необхідності їх застосування у власній професійній діяльності.

Отже, соціальні сервіси радикально змінили процес підготовки і планування викладачем навчальних занять, пошуку і роботи з джерелами навчальної інформації, створення, редагування, зберігання, подачі навчальних матеріалів, їх розповсюдження і публікації в мережі, організації спільної діяльності студентів, інформаційного забезпечення навчального процесу, оцінки і контролю навчальних досягнень студентів. В соціальних сервісах викладачі створюють власні правила і підходи ефективного особистого управління знаннями і професійною діяльністю в

Інтернет.

Література

1. Barr, R. B. From teaching to learning – a new paradigm for undergraduate education [Text] / B. Barr Robert, John Tagg // Change. 1995. – V. 27. – N 6. – P. 13–25.
2. Педагогічні аспекти відкритого дистанційного навчання: монографія [Текст] / О. О. Андреев, К. Л. Бугайчук, Н. О. Каліненко, О. Г. Колгатін, В. М. Кухаренко, Н. А. Люлькун, Л. Л. Ляхоцька, Н. Г. Сиротенко, Н. Є. Твердохлебова. – Х. : ХНАДУ, 2013. – 212 с.
3. Siemens, G. Knowing Knowledge [Електронний ресурс] / George Siemens. – Режим доступу: URL:
http://www.elearnspace.org/KnowingKnowledge_LowRes.pdf.
4. Downes, S. Connectivism and Connective Knowledge [Електронний ресурс] / Stephen Downes. – Режим доступу: URL:
<http://www.downes.ca/post/54540>.
5. Martin, M. M. Supporting Personal Learning Environments: A Definition of a PLE [Електронний ресурс] / Michele M. Martin. – Режим доступу: URL:
<http://michelemartin.typepad.com/thebambooprojectblog/2007/08/supporting-pe-1.html>.
6. Кухаренко В. М. Создание персональной учебной среды [Електронний ресурс] / В. М. Кухаренко. – Режим доступу: URL:
<http://el-ukraine.wikispaces.com/1.1>.
7. Твердохлебова Н.Є., Рибалко О. Особливості підвищення кваліфікації викладачів з використанням дистанційного навчання [Текст] / Н. Є. Твердохлебова, О. В. Рибалко // Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я. – 2014. – Ч.ІІІ. – с.84.
8. Твердохлебова Н.Є., Рибалко О.В. Досвід опанування соціальними сервісами через дистанційний курс «Куратор змісту

(інформаційний аналітик)» [Текст] / Н. Є. Твердохлєбова, О. В. Рибалко // Дистанційна освіта у ВНЗ: інноваційні та психолого-педагогічні аспекти. – 2015. – 204 с. – С. 190–194.

9. Wilson Liz. Why content curator is not editor. [Електронний ресурс] / Liz Wilson. – Режим доступу: URL: <http://community.paper.li/2012/03/07/why-a-content-curator-is-not-an-editor/>.

Literatura:

1. Barr, R. B. (1995). From teaching to learning – a new paradigm for undergraduate education. *Change*, 6, 13–25.

2. Andreev, O. O., Bugaychuk, K. L., Kalinenko, N. O., Kolgatin, O. G., Kukhareno, V.M., Lyulkun, N. A., Lyahotska, L. L., Sirotenko, N. G., Tverdokhlebova, N. E. (2013). *Pedagogichni aspekti vidkritogo distanziynogo navchannya*. – Kh.: 2013, 212.

3. Siemens, G. (2006). *Knowing Knowledge*. Available at: http://www.elearnspace.org/KnowingKnowledge_LowRes.pdf.

4. Downes, S. (2011). *Connectivism and Connective Knowledge*. Available at: <http://www.downes.ca/post/54540>.

5. Martin, M. M. (2007). *Supporting Personal Learning Environments: A Definition of a PLE*. Available at: <http://michelemartin.typepad.com/thebambooprojectblog/2007/08/supporting-pe-1.html>.

6. Kukhareno, V.M. (2014). *Sozdanie personalnoy uchebnoy sredi*. Available at: <http://el-ukraine.wikispaces.com/1.1>.

7. Tverdokhlebova, N. E., Ribalko O.V. (2014). *Osoblivosti pidvishennya kvalifikazii vkladachiv z vikoristannyam distanziynogo navchannya. Informaziyni tekhnologii: nauka, tekhnika, tekhnologiya, osvita, zdorovya*, III, 84.

8. Tverdokhlebova, N. E., Ribalko O.V. (2015). *Dosvid opanuvannya sozialsimi servisami cherez distanziyniy kurs «Kurator zmistu (informatsiyniy analitik)»*. *Dstantsiyna osvita u VNZ*, 204, 190–194.

9. Wilson Liz. (2012). Why content curator is not editor. Available at: <http://community.paper.li/2012/03/07/why-a-content-curator-is-not-an-editor/>.

Твердохлебова Наталя Євгеніївна, старший викладач, Національний технічний університет “Харківський політехнічний інститут”, вул. Фрунзе, 21, Харків, 61002, Україна. +380505943053, natatv@ukr.net

Мовмига Наталія Євгенівна, кандидат психологічних наук, доцент, Національний Технічний Університет «Харківський Політехнічний Інститут» вул. Фрунзе 21, Харків, 61002, Україна. +380956964272, movmyga@mail.ru

Євтушенко Наталія Сергіївна, кандидат технічних наук, доцент, Національний Технічний Університет «Харківський Політехнічний Інститут» вул. Фрунзе 21, Харків, 61002, Україна. +380502438648, ranama-0899@mail.ru

Семенов Євгеній Олександрович, кандидат технічних наук, доцент, Національний технічний університет “Харківський політехнічний інститут”, вул. Фрунзе, 21, м. Харків, 61002, Україна. +38 (057) 707-69-59, semyonov_zhenya@ukr.net